

Per Øivind Kolbjørnsen

Pilotundersøkelse om postvirksomhet

Notater

Innhold

1. Innledning.....	3
1.1. Definisjoner	3
2. Opplegg og gjennomføring	4
2.1. Utvalget.....	4
2.2. Skjemautformingen.....	4
2.3. Samordning med strukturundersøkelsen over transport og kommunikasjon.....	4
2.4. Svarinngang	5
2.5. Strukturen i utvalget	5
3. Resultater	7
3.1. Omsetning.....	7
3.2. Posttrafikk.....	8
3.3. Sysselsetting	9
3.4. Geografisk virksomhetsområde	10
3.5. Postformidling som sekundær virksomhet	10
4. Informasjonstilgang	12
4.1. Svargrunnlaget.....	12
4.2. Fra hvem, om hva og på hvilket nivå finnes datagrunnlag	12
5. Videre statistikkutvikling	14
5.1. Avgrensning/kartlegging av populasjonen.....	14
5.2. Informasjonstilgang og videre statistikkutvikling	15
6. Oppsummering og konklusjon	17
Vedlegg	
A. Spørreskjema.....	18
B. Næringsstandarder.....	22
De sist utgitte publikasjonene i serien Notater.....	24

1. Innledning

I dette notatet presenteres en pilotundersøkelse om postvirksomhet. Undersøkelsen er utført av Statistisk sentralbyrå, Seksjon for samferdsels- og reiselivsstatistikk, på oppdrag fra Samferdselsdepartementet. Den offisielle poststatistikken omfatter kun virksomheten til Posten Norge BA (heretter kalt Posten). Bakgrunnen for prosjektet er et behov for at poststatistikken utvides til også å omfatte andre aktører. Hensikten er å teste ut hvilken informasjon aktørene i markedet vil kunne gi om postvirksomhet som grunnlag for produksjon av mer omfattende poststatistikk på permanent basis. Markedet innenfor postvirksomheten er i rask endring; økende konkurranse, endrede kundekrav, teknologisk endring og økt internasjonalisering er forhold som preger utviklingen.

Datainnsamlingen ble gjennomført ved utsending av spørreskjema i perioden august - september 1997 blant et utvalg på 101 foretak. Totalpopulasjonen er ikke kjent, og utvalget er derfor basert på en skjønnsmessig utvelgelse av enheter. *De tall som framstilles i dette notatet kan derfor ikke på noe vis sies å representere noe annet enn de foretakene som inngår i utvalget. Undersøkelsen er utført for å teste ut spørreskjemaet, og tallgrunnlaget i notatet fungerer kun som en illustrasjon på hvilke opplysninger postaktører kan gi.*

Dette notatet redegjør for bakgrunn, opplegg, gjennomføring og resultater av pilotundersøkelsen. Resultatet av undersøkelsen danner grunnlaget for å vurdere hvilken informasjon enhetene kan gi. Informasjonstilgangen og mulighetene for å identifisere totalpopulasjonen er avgjørende for mulighetene til å produsere mer omfattende poststatistikk på permanent basis, og drøftes til slutt i notatet.

1.1. Definisjoner

Postvirksomhet er i utgangspunktet ikke klart definert. Et skille går mellom fysisk distribusjon av postsendinger og elektronisk informasjonsformidling. Denne undersøkelsen er avgrenset til innhenting og produksjon av statistikk over fysisk distribusjon av postsendinger.

Postsendinger

Definisjon av postsendinger i denne undersøkelsen tar utgangspunkt i postlovens definisjon (lov av 29.11. 1996 nr.73 om formidling av landsdekkende postsendinger). Landsdekkende postsendinger er i postloven, jf. § 3 (a) og merknadene til denne, definert som:

Brevpost, aviser og blad i abonnement eller lettgoods inntil 25 kilogram.

Formidling av landsdekkende postsendinger er i § 3 (c) definert som:

Innsamling, sortering, transport og/eller utlevering av landsdekkende postsending.

Både nasjonal og internasjonal post (post til/fra utlandet) går inn under begrepet. Brevpost kan være adressert, uadressert, ha omslag eller være uten omslag. Aviser og blad utenom abonnement vil gå innunder begrepet brevpost, eventuelt lettgoods. Prosjektet omfatter også brevpost og lettgoods som formidles dør-til-dør.

Postoperatører

En postoperatør er i henhold til merknadene til postloven, jf. § 3 (b):

Enhver som i ervervsvirksomhet, varig, leilighetsvis, eller som engangstilfelle, formidler postsendinger mot vederlag.

Denne definisjonen av postoperatører må oppfattes som svært vid. I denne undersøkelsen avgrenses definisjonen av postoperatører til:

Enhver som i ervervsvirksomhet regelmessig formidler postsendinger mot vederlag.

2. Opplegg og gjennomføring

2.1. Utvalget

Siden den totale populasjonen over postoperatører ikke er kjent, er enhetene valgt ut skjønnsmessig. Utvelgingen er basert på å finne fram til aktører som faller innenfor definisjonen brukt over, slik at alle delområder innenfor postvirksomhet dekkes. Det er også viktig å få med store aktører med høye markedsandeler. Det er derfor rimelig å anta at store foretak er overrepresentert i utvalget. Utgangspunktet for å identifisere postoperatører er Bedrifts- og foretaksregisteret som er inndelt etter standard for næringsgruppering. Næringsgrupperingen er grunnlaget for offisiell statistikk, og klassifiserer enheter etter den økonomiske aktivitet de utøver. Konsekvensen av dette klassifiseringsprinsippet innenfor næringsområdet transport og kommunikasjon er at standarden primært legger vekt på transportmåter (sjø, luft, vei osv.), og sekundært hvilket produkt som transporteres. Standarden har imidlertid en næringsgruppe, post og distribusjonsvirksomhet (64.1), som beskriver postvirksomhet. Denne gruppen er splittet opp i posttjenester (64.11) og budtjenester ellers (64.12). Det er enhetenes hovedaktivitet som danner grunnlaget for klassifiseringen, mens definisjonen brukt i denne undersøkelsen omfatter alle enheter som regelmessig formidler postsendinger uavhengig av om det utgjør hovedaktiviteten. Ytterligere næringsgrupper har derfor blitt studert for å identifisere enheter med postvirksomhet som sekundær aktivitet. Disse består av: Godstransport på vei (60.24); Drift av gods- og transportsentraler (63.211); Spedisjon (63.401); og Transportformidling ellers (63.409). Som bakgrunn for å identifisere virksomheten til foretakene i disse næringsgruppene har Enhetsregisteret blitt brukt. Det gir informasjon om foretakets formål/karakteristikk. Det går ikke alltid like klart fram hva virksomheten består i ut fra denne beskrivelsen fordi virksomheten ikke nødvendigvis er knyttet til produkter. Et foretak kan for eksempel karakterisere sin virksomhet som transport eller distribusjon, men det er sjelden oppgitt hvilket produkt som transporteres/distribueres. Enhetsregisteret er derfor til begrenset hjelp for å identifisere den totale populasjonen av postoperatører, men for et lite, skjønnsmessig utvalg kan man begrense seg til de enheter som er relativt klare. I tillegg har enkelte sentrale enheter, som ligger utenfor disse næringsgruppene, blitt valgt ut fordi vi er kjent med at de formidler post. Mulighetene for å identifisere totalpopulasjonen blir nærmere drøftet i kapittel 5.

2.2. Skjemautformingen

Utformingen av spørreskjemaet har blitt foretatt i nært samarbeid med oppdragsgiver. Variablene i skjemaet omfatter omsetning, sendinger, sysselsetting og geografisk virksomhetsområde. De tre førstnevnte variablene brytes også ned på tre delområder: brevpost, aviser/blad i abonnement og lettgods (se kopi av spørreskjemaet i vedlegget). Det var uklart i hvilken grad enhetene kunne oppgi disse dataene. Å få svar på hva slags informasjon postaktører kan gi, var nettopp hensikten med undersøkelsen.

2.3. Samordning med strukturundersøkelsen over transport og kommunikasjon

Pilotundersøkelsen ble samordnet med strukturundersøkelsen over transport og kommunikasjon. I strukturundersøkelsen hentes det inn økonomiske variable for et utvalg på ca. 2 700 enheter innenfor samferdselssektoren. Det betyr at opplysninger om total omsetning og sysselsetting for de enheter som inngår i pilotundersøkelsen i stor grad kan innhentes fra strukturundersøkelsen, slik at man letter oppgavebyrden mest mulig for enhetene. Dette betyr at vi også får opplysninger om omsetning og sysselsetting til enheter som ikke har svart på pilotundersøkelsen. Det var imidlertid 12 enheter som var med i postutvalget, men som ikke var med i utvalget til strukturundersøkelsen. Opplysninger om sysselsetting og omsetning ble i disse tilfellene hentet fra Bedrifts- og foretaksregisteret. I tillegg har vi for enkelte næringsgrupper i strukturundersøkelsen bedt enhetene om å fordele omsetningen etter produktkategorier. For følgende næringsgrupper har vi bedt enhetene om å spesifisere hvor mye av omsetningen som var knyttet til postvirksomhet:

60.22 Drosjebiltransport

60.24 Godstransport på vei

61 Sjøtransport

64.12 Budtjenester ellers

Foreløpige resultater fra denne produktspesifisering framstilles i kapittel 3.5.

2.4. Svarinngang

Spørreskjemaet ble sendt ut til 101 aktører i slutten av juli 1997. Svarfristen var satt til 20. august, og ved dens utløp hadde det totalt kommet inn 24 svar (inkludert også ubesvarte skjema i retur). Det ble sendt ut purring (16. september) til de foretak som ikke hadde besvart, med ny svarfrist satt til 30.09.97. Det kom inn ytterligere 20 svar slik at brutto svarinngang var 44 skjema. På bakgrunn av lav svarprosent og i tillegg frafall i de innkomne svarene, ble det bestemt at en 2. purrrunde skulle utføres. Det ble vurdert at denne burde utføres via telefon til et utvalg bestående av både enheter som hadde svart og enheter som ikke hadde svart. Det forelå dermed en mulighet til å få nærmere kjennskap til hvorfor enkelte foretak ikke kunne spesifisere postvirksomheten. 25 foretak ble oppringt. 13 enheter som tidligere hadde svart på skjemaet, ble valgt ut for å bedre kvaliteten på innkomne svar. Logiske kontroller viste av skjemaet ikke var riktig fylt ut. I tillegg ble 12 foretak som ikke hadde svart på skjemaet oppringt. Disse ble valgt ut for å dekke alle delområder i undersøkelsen og for å øke antallet store aktører. Tabell 1 gjengir svarinngang og frafall.

Tabell 1. Svarinngang

	Foretak
Bruttoutvalg.....	101
Frafall:	
- Midl. ute av drift/konkurs.....	3
- Retur pga. ukjent adr.....	7
- Ikke besvart.....	44
- Ingen aktivitet innen postvirksomhet.....	5
Nettutvalg	42

Av de enhetene som var valgt ut, var 15 uaktuelle for undersøkelsen. Dette gjaldt enheter som hadde gått konkurs eller var midlertidig ute av drift, skjemaer som hadde kommet i retur pga. ukjent adresse eller enheter som ikke hadde noen aktivitet innenfor postvirksomhet. Populasjonen av postoperatører aktuelle for undersøkelsen utgjorde dermed 86. Av de 86 enhetene fikk vi svar fra 42, slik at en svarprosent på 49 ble oppnådd. Det må understrekes at dette er et lite utvalg slik at konklusjonene som trekkes på bakgrunn av det er usikre.

2.5. Strukturen i utvalget

Tabell 2 gir en oversikt over omsetningsstrukturen i nettoutvalget i de ulike næringsgruppene. Den viser også antall enheter i bruttoutvalget og i nettoutvalget i de ulike næringsgruppene. Vi ser at utvalget er svært heterogent. Det er relativt mange enheter (14) med en total omsetning på under 1 million kroner, mens åtte enheter har over 100 millioner i omsetning og trekker opp den gjennomsnittlige omsetningen til hele 321,7 millioner kroner (117 mill.kr ekskl. Posten). Dette gir muligheter for å sammenligne informasjonstilgangen fra små og store enheter. Når det gjelder de ulike næringsgruppene i utvalget, er størrelsen på utvalget for lite til å kunne si om det er ulikt datagrunnlag i de ulike næringsgruppene. Dessuten er størrelsen på enhetene ulik i næringsgruppene, slik at enhetenes størrelse vil gi en bakenforliggende effekt.

Tabell 2. Antall enheter i brutto- og nettoutvalg etter næringsgruppe og omsetningsstruktur i nettoutvalg etter næringsgruppe. 1996

Nace	Brutto- utvalg	Netto- utvalg	Gj.snittlig oms. Mill.kr	Under 1 mill.kr	1- 10 mill.kr	10 - 50 mill.kr	50 -100 mill. kr	Over 100 mill.kr
Totalt	101	42	321,7	14	7	11	2	8
22.120 Forlegging av aviser	3	1	1 655,7					1
60.211 Rutebiltransport.....	4	1	197,6					1
60.240 Godstransport på vei	28	12	139,2	2	2	4	2	2
63.211 Drift av gods- og transportsentral.	4	2	3,9		2			
63.401 Spedisjon	7	3	309,6			2		1
63.409 Transportformidling ellers	15	6	20,8	2	1	3		
64.110 Posttjenester	1	1	8 716,3					1
64.120 Budtjenester ellers	35	15	276,7	10	2	2		1
74.400 Annonse- og reklamevirks.	4	1	616,2					1

3. Resultater

For at et utvalg skal kunne være representativt, må en benytte sannsynlighetsutvelging. Det vil si at en må kjenne til alle enheter innen populasjonen og at alle enhetene må ha en kjent sannsynlighet for å bli trukket ut. Fordi disse betingelsene ikke er oppfylt, er ikke resultatene representative og kan derfor ikke brukes til å beskrive det samlede postmarkedet.

Tabell 3 viser hvilken type formidling enhetene i utvalget foretar. Det er transport som er den hyppigste formidlingstypen blant foretakene i utvalget. 36 av de 42 foretakene i utvalget transporterer post. Over halvparten (57 prosent) av foretakene utleverer også post. Det var åtte foretak som utførte alle formidlingstypene.

Tabell 3. Formidlingstype

	Foretak	Prosent av N
1.1.1 Innsamling	9	21
1.1.2 Sortering	9	21
1.1.3 Transport	36	86
1.1.4 Utlevering	24	57
Ikke besvart	4	10

N= 42

Der hvor hele formidlingskjeden ikke utføres av samme foretak, blir en sending tatt hånd om av flere foretak. Statistikk over total formidling viser derfor ikke antall sendinger fra sender til mottaker, men hvor mange sendinger postoperatørene totalt har formidlet. En må derfor være oppmerksom på at det oppstår dobbelttelling hvis alle formidlingstypene inkluderes når en er ute etter totalt postvolum. Antall sendinger fra avsender til mottaker må også ta hensyn til post til/fra utlandet. Innsamlede sendinger i Norge tilsvarer derfor ikke utleverte sendinger i Norge. Erfaringer basert på telefonkontakt med respondenter tyder på at det ikke foregår dobbelttelling når et foretak foretar hele formidlingskjeden. Enkelte respondenter opererer imidlertid med sendinger som stykkbegrep. En sending kan derfor både være enkolli og flerkolli.

3.1. Omsetning

Tabell 4 viser hvilken omsetning enhetene i utvalget hadde fra postvirksomhet. Posten er svært dominerende i forhold til de øvrige aktørene i utvalget, og utgjør 91 prosent av omsetningen. I tabellene nedenfor er derfor Posten skilt ut fra øvrige enheter. I forhold til nettoutvalgets totale omsetning er omsetningen fra postvirksomhet liten. 17,6 prosent av total omsetning er tilknyttet postvirksomhet.

Tabell 4. Omsetningen fra postvirksomhet

	Antall enheter	Mill. kr	Prosent av total omsetning
Total omsetning fra postvirksomhet	32	8 667	100
Av dette			
Posten	1	7 876	91
Øvrige aktører.....	31	791	9
Ikke besvart	10		

N=42

De 10 aktørene som ikke kan spesifisere omsetning fra postvirksomhet har til sammen 55 mill. kroner i total omsetning, dvs. et gjennomsnitt på 5,5 mill. kroner. Dette er lavt i forhold til de foretakene som kan oppgi omsetning fra postvirksomhet som har en gjennomsnittlig omsetning fra postvirksomhet på 25,5 mill. (ekskl. Posten). Omfanget av manglende opplysninger får enda mindre betydning når det tas i betraktning at bare deler av de 55 mill. kroner er omsetning tilknyttet postvirksomhet. I et så hetero-

gent utvalg som vi her står overfor, er ikke antall enheter noe godt mål på hvor stor del av utvalget som dekkes med informasjon. Omsetning fra postvirksomhet er et bedre mål, men fordi ikke alle aktørene kan oppgi dette, bruker vi total omsetning i de tilfellene der postomsetning ikke er oppgitt. Når total postomsetning er estimert, kan vi beregne hvor stor del de enhetene som kan gi informasjon utgjør (heretter kalt dekningsgrad). Nesten en firedel av foretakene kan altså ikke spesifisere hvor stor andel av omsetningen som er tilknyttet postvirksomhet, men total omsetning fra disse foretakene utgjør under 7 prosent av den omsetningen som kan knyttes til postvirksomhet. Dekningsgraden (for de enheter som kan gi informasjon) er altså på over 93 prosent. Dette betyr at det er de største foretakene som i størst grad kan spesifisere omsetning fra postvirksomhet.

Går vi så over til å se på hvordan foretakene kan spesifisere omsetning fra post på ulike produkter/delmarkeder, viser tabell 5 dette. Utvalget dekker alle delområdene relativt bra. Det er i alt 25 enheter som kan spesifisere omsetningen på delområde og ni av disse opererer innenfor mer enn ett delområde. Det er flest aktører som har omsetning fra aviser/blad i abonnement, men det er omsetning fra lettgoods som utgjør mest i kroner, og da innen hastemarkedet. På dette området har foretakene i utvalget størst markedsandel i forhold til Posten (39 prosent av omsetningen i utvalget). Når det gjelder brevpost, er det en aktør i gruppen "øvrige aktører" som ikke kan skille mellom adresserte og uadresserte sendinger. All omsetning fra brevpost er derfor ikke fordelt på hhv. adressert og uadressert brevpost.

Tabell 5. Omsetning fordelt etter produkt/delområde. Mill. kr

	Antall enheter	Posten	Øvrige aktører
2.2.1 Brevpost.....	10	5 434	109
a) Adressert.....	6	4 945	32
b) Uadressert.....	5	489	69
2.2.2 Aviser/blad i abonnement	14	787	139
2.2.3 Lettgods.....	12	1 654	506
a) Hastesendinger.....	9	777	502
b) Ordinære sendinger.....	6	877	4

N=42

Hvis vi summerer omsetningen fra de tre delområdene (2.2.1 + 2.2.2 + 2.2.3) i tabell 5, utgjør dette 754 mill. kroner (omfatter 25 foretak ekskl. Posten). Sammenligner vi med tabell 4, utgjorde omsetning fra postvirksomhet 791 mill. kroner (omfatter 32 foretak). Det vil si at 95 prosent av omsetningen tilknyttet postvirksomhet også kan fordeles etter delområde. Dette viser at det er de største foretakene som har best informasjonsgrunnlag for å spesifisere omsetning etter delområde. De foretakene som ikke kunne produktinndele omsetningen fra postvirksomhet hadde altså en lavere omsetning enn de som kunne spesifisere på produktnivå (6 mill. kroner i gjennomsnitt vs. 29 mill. kroner i gjennomsnitt).

3.2. Posttrafikk

Tabell 6 viser antall postsendinger som enhetene i utvalget formidler. Vi ser at antallet foretak som kan spesifisere posttrafikk er lavere enn antallet som kunne spesifisere omsetning. Det er kun 13 enheter som oppgir antall sendinger. I tillegg er det en aktør som bare kan oppgi posttrafikk i antall kilo.

Tabell 6. Antall postsendinger formidlet. Mill. sendinger

	Antall enheter	Posten	Øvrige aktører
Antall postsendinger formidlet	13	2 410	42
Ikke besvart	29		

N=42

Går vi over til å se på posttrafikk på produktnivå (jf. tabell 7), er det de samme 13 enhetene som kan spesifisere dette. Det vil si at alle i utvalget som kan spesifisere total trafikk også kan spesifisere trafikken etter delområde. Her er det færrest aktører som kan spesifisere sendinger med aviser/blad i abonnement, i motsetning til når det gjelder antall aktører som kunne spesifisere omsetning på produktnivå (jf. tabell 5).

Tabell 7. Postsendinger etter produkt/delområde. Mill. sendinger

	Antall enheter	Posten	Øvrige aktører
3.2.1 Brevpost.....	8	1 971	7,1
a) Adressert.....	5	1 463	1,4
b) Uadressert.....	4	947	5,7
3.2.2 Aviser/blad i abonnement	5	407	10
3.2.3 Lettgods.....	8	31	6,2
a) Hastesendinger.....	7	13	6,0
b) Ordinære sendinger.....	3	18	0,2

N=42

En nærmere undersøkelse av svarene viser at alle enheter som kan oppgi sendinger/trafikk på produktnivå, også kan oppgi omsetning på produktnivå. Det virker derfor klart at det er lettere å spesifisere omsetning enn å spesifisere antall sendinger. Hva kjennetegner så de foretakene som kan oppgi trafikk på produktnivå i forhold til de som ikke kan det? Ser vi på omsetningen til aktørene som kan produktinndele trafikken, utgjør denne 549 mill. kroner. Det vil si at omsetningen til de 13 enhetene utgjør 69 prosent av total omsetning fra postvirksomhet. Dette viser at det er de største aktørene som også på dette området kan gi informasjon. Gjennomsnittlig omsetning for enheter som kan oppgi trafikk er på 42 mill. kroner, mens den er på 13 mill. kroner for dem som ikke kan oppgi slik informasjon.

3.3. Sysselsetting

En tredje variabel som er av interesse er sysselsetting innenfor postvirksomhet. Tabell 8 viser i hvilken grad enhetene gir informasjon om dette.

Tabell 8. Sysselsetting. 1996

	Antall enheter	Posten	Øvrige aktører
4.1 Sysselsatte innenfor postvirksomhet			
a) Antall personer.....	25	29 407	1 507
b) Antall årsverk	19	26 243	530
4.2 Sysselsatte etter delområde			
4.2.1 Brevpost.....	6	-	342
4.2.2 Aviser/blad i abonnement	9	-	718
4.2.3 Lettgods.....	6	-	308

N=42

Det er 25 enheter som kan spesifisere hvor mange som er sysselsatt innen postvirksomhet, mens 19 kan oppgi sysselsettingen i antall årsverk. Det er altså færre enheter som kan spesifisere sysselsetting innenfor postvirksomhet enn det er enheter som kan spesifisere omsetning, men det er flere som kan oppgi sysselsetting enn det er enheter som kan oppgi antall sendinger. Vi har sett at når det gjelder

omsetning og trafikk, er det de største foretakene, målt i omsetning, som i størst grad kan spesifisere dette, noe som ikke er tilfellet når det gjelder sysselsetting. De 23 enhetene som kan spesifisere sysselsetting (ekskl. Posten) utgjør 56 prosent av omsetningen innenfor postvirksomhet, mens de utgjør 72 prosent av antall enheter som kan spesifisere omsetning innenfor postvirksomhet¹. Det er altså ikke enklere for store foretak enn for små å skille ut sysselsettingen innenfor postvirksomhet fra øvrig virksomhet i foretaket, slik som det er når det gjelder omsetning og trafikk.

3.4. Geografisk virksomhetsområde

Tabell 9 viser hvilket geografisk virksomhetsområde enhetene i utvalget opererer innenfor. Alle foretakene i utvalget har spesifisert virksomhetsområde. Det er flest enheter (40 %) i utvalget som formidler post innenfor et regionalt område.

Tabell 9. Geografisk virksomhetsområde. Antall foretak

	Antall enheter	Østfold	Telemark	Vest-Agder	Hordaland	Rogaland	Nordland	Sogn og Fjordane
5.1 Lokalt	10	1	1	2	1	2	2	1
		Østlandet	Agder/Rogaland	Vestlandet	Trøndelag	Nord-Norge		
5.2 Regionalt	17	11	1	1	1	3		
5.3 Nasjonalt	9							
		Hele verden	Europa					
5.4 Internasjonalt	6	3	3					

N=42

Alle aktørene som opererer internasjonalt, kan gi informasjon om både omsetning og sendinger på produktnivå.² Fem av disse utgjør 61 prosent av omsetningen tilknyttet postvirksomhet (ekskl. Posten) og utgjør derfor de dominerende enhetene i utvalget når vi ser bort fra Posten. De har en gjennomsnittlig omsetning tilknyttet postvirksomhet på 96 millioner kroner. Til sammenligning utgjør gjennomsnittlig omsetning fra postvirksomhet for alle enhetene 20,6 millioner kroner. Når det gjelder datagrunnlaget til de enhetene som opererer innenfor Norges grenser, er det små forskjeller på hva lokale, regionale og nasjonale aktører kan gi av informasjon. Antall enheter er imidlertid så lite at det ikke er grunnlag for å se nærmere på variasjonene i informasjonsgrunnlaget etter virksomhetsområde.

3.5. Postformidling som sekundær virksomhet

I kapittel 2.4 ble samordning med strukturundersøkelsen omtalt. Vi skal nå se nærmere på de fire næringsgruppene som i strukturundersøkelsen ble bedt om å spesifisere hvor stor del av omsetningen som var tilknyttet postformidling. Hvor omfattende var postvirksomheten i disse næringene? Tabell 10 gir en foreløpig oversikt over andelen av enheter som har spesifisert at de har omsetning fra postvirksomhet. Foreløpig kan vi altså ikke gi oversikt over hvor mye omsetningen utgjør. Det er ikke uventet at andelen av enheter som har omsetning fra postvirksomhet er størst i næringsgruppen "Budtjenester ellers" (32,1 prosent), men andelen er relativt lav sett på bakgrunn av at denne næringsgruppen inneholder mange enheter som har postvirksomhet som hovedaktivitet. Det er imidlertid 16,8

¹ Det er 1 enhet som har oppgitt sysselsetting innenfor postvirksomhet, men som ikke har oppgitt omsetning innenfor postvirksomhet.

² En av disse enhetene er ikke med i tabell 6 og 7 fordi tallene ikke var tilgjengelige når opplysningene ble hentet inn. Respondenten bekreftet imidlertid at trafikk tall finnes selv om de ikke ble oppgitt.

prosent som ikke har oppgitt noen produktspesifisering. Dette indikerer at enhetene har problemer med å spesifisere omsetningen etter hvilket produkt som formidles. Omsetningen tilknyttet postvirksomhet utgjør i gjennomsnitt 76,8 prosent av total omsetning for de enhetene som har spesifisert omsetning fra postvirksomhet, og utgjør dermed en stor del av aktiviteten til disse enhetene. I kapittel 5 skal vi se nærmere på hvordan definisjonen av "Budtjenester ellers" skiller seg fra definisjonen brukt i denne undersøkelsen. For de øvrige næringsgruppene er andelen enheter som har omsetning tilknyttet postvirksomhet relativt lav. Blant drosjebiltransport er det 4,2 prosent av enhetene hvor omsetning fra postvirksomhet i gjennomsnitt utgjør en tredel av omsetningen. For godstransport på vei og sjøtransport er det litt over 7 prosent av enhetene som har omsetning fra postvirksomhet. Blant disse enhetene utgjør den gjennomsnittlige omsetningen fra postvirksomhet 37,9 prosent for godstransport på vei og 8,6 prosent for sjøtransport.

Tabell 10. Spesifisering av postvirksomhet i ulike næringsgrupper. Foreløpige tall for 1996

Næringsgruppe	Antall enheter i Brutto-utvalget	Foreløpig svarprosent (netto-utvalg)	Prosentandel som har spesifisert postvirksomhet	Postvirksomhetens gj.snittlige andel av total omsetning blant de enheter som formidler post	Prosentandel av nettoutvalg som ikke har oppgitt noen produktspesifisering
60.22 Drosjebiltransport.....	367	71,1	4,2	32,1	12,6
60.24 Godstransp. på vei.....	649	72,7	7,2	37,9	8,7
61 Sjøtransport	245	72,2	7,3	8,6	6,8
64.12 Budtjenester ellers.....	277	47,3	32,1	76,8	16,8

Kilde: Foreløpig materiale fra strukturundersøkelsen over transport og kommunikasjon.

Vi har sett at ikke alle enhetene i denne undersøkelsen har spesifisert hvor stor andel av omsetningen som er tilknyttet postvirksomhet (jf. tabell 4). Når det gjelder budtjenester ellers ser vi at det er 16,8 prosent som ikke har oppgitt noen produktspesifisering, noe som bekrefter at dette er problematisk for en del foretak.

4. Informasjonstilgang

4.1. Svargrunnlaget

Svarprosenten i undersøkelsen er relativt lav. Erfaringer fra telefonkontakt med respondenter tyder på at begrepet postvirksomhet ofte blir oppfattet mer snevert enn slik det er definert i denne undersøkelsen. Både i innledningen og i rettledningen blir det presisert hva begrepet omfatter, men erfaringene tyder på at ikke alle respondenter tar seg tid til å lese dette. Kombinert med at dette er en frivillig undersøkelse kan dette forklare noe av årsaken til at svarprosenten er relativt lav. Når undersøkelsen blir oppfattet å falle utenfor respondentens virksomhetsområde, gir dette trolig mindre insentiv til å returnere skjemaet.

En beslektet forklaring kan være at de som ikke har kunnet gi informasjon, har unnlatt å returnere skjemaet. Det er da av interesse å se om de som har svart på noen måte skiller seg ut fra de som har unnlatt å svare. På bakgrunn av strukturundersøkelsen over transport og kommunikasjon og registerstatistikk, har vi muligheter til å sjekke dette. Total omsetning i nettoutvalget er i gjennomsnitt 117 millioner kroner (ekskl. Posten), mens den er på 31 millioner kroner for dem som ikke har svart (basert på 25 enheter). Enhetene i nettoutvalget sysselsatte i gjennomsnitt 183 personer (ekskl. Posten), mens de enhetene som ikke svarte sysselsatte i gjennomsnitt 49 personer (basert på 26 enheter). Ut fra disse tallene er det tydelig at store foretak har svart i større grad enn mindre foretak, noe som støtter hypotesen om at de som ikke kan gi informasjon i større grad har unnlatt å svare enn de som kan gi informasjon.

4.2. Fra hvem, om hva og på hvilket nivå finnes datagrunnlag ?

Hva skiller de enheter som kan gi opplysninger fra de enheter som ikke kan gi opplysninger? De kjennetegn vi skal se nærmere på er antall enheter som kan gi informasjon om de ulike variablene, gjennomsnittlig postomsetning for disse og hvor stor grad av utvalget som dekkes med informasjon (dekningsgrad), målt i omsetning tilknyttet postvirksomhet. Tabell 11 viser denne informasjonen og illustrerer dermed informasjonstilgangen for de ulike variablene som er benyttet i undersøkelsen. Tallmaterialet i tabellen er eksklusive Posten slik at nettoutvalget er på 41 enheter.

Tabell 11. Informasjonstilgang for ulike variable

	Antall enheter med datagrunnlag	Gj.snitt. post- omsetning. Mill.kr	Dekningsgrad (prosent av postoms.)
Postomsetning	31	20,6 ¹	89
Oms. etter delområde	25	27,8	81
Trafikk	13	42,0	65
Trafikk etter delområde	13	42,0	65
Sysselsetting	23	17,8	49
Sysselsetting etter delområde	19	41	18,1
Geografisk virksomhetsområde	20,6	39	100

¹ Basert på 41 enheter.

Tabellen over (samt resultatene i kapittel 3) viser at alle enhetene kan spesifisere hvilket geografisk virksomhetsområde de opererer innenfor. Når det gjelder de øvrige variablene er det postomsetning som er lettest å spesifisere. Både når vi ser på antall foretak og på dekningsgraden, viser dette seg å være den enkleste informasjonen å gi. Omsetning tilknyttet postvirksomhet er derfor brukt for å måle dekningsgraden til de enheter som kan gi informasjon om de ulike variablene. Det vil for eksempel si at de 13 enhetene som kan gi informasjon om posttrafikk, dekker 65 prosent av postomsetningen i utvalget. Hvis vi forutsetter høy korrelasjon mellom postomsetning og henholdsvis trafikk og sysselsetting, har det liten betydning om dekningsgraden måles i postomsetning, posttrafikk eller sysselset-

ting tilknyttet postvirksomhet. Sammenligner vi antall enheter (i prosen av nettoutvalget) med dekningsgraden, ser vi at det er de største foretakene som i størst grad kan spesifisere postomsetningen. Størrelsen på foretaket blir enda viktigere når vi ser på postomsetning etter delområde. Antall enheter som kan gi informasjon minker i større grad enn nedgangen i dekningsgraden, noe som også illustreres ved at gjennomsnittlig omsetning fra postvirksomhet øker.

Når det gjelder trafikk er det under en tredel av utvalget som kan spesifisere dette, men dekningsgraden er allikevel relativt høy (65 prosent). Det er altså, i enda større grad enn for omsetning, de største foretakene som kan spesifisere posttrafikk. Enhetene som kan spesifisere posttrafikk har over dobbelt så stor gjennomsnittlig postomsetning (42 mill. kroner) som gjennomsnittlig postomsetning i utvalget (20,6 mill. kroner). Det er imidlertid ingen forskjell på informasjonstilgangen når vi ser på nivåene posttrafikk totalt og posttrafikk brutt ned på delområde.

I motsetning til omsetning og trafikk, er det ikke de store enhetene som har best datagrunnlag når det gjelder sysselsetting tilknyttet postvirksomhet. Flere enheter enn for posttrafikk kan gi opplysninger om sysselsetting, men dekningsgraden er mye lavere. Gjennomsnittlig omsetning for de enhetene som kan spesifisere sysselsetting, er dermed lavere enn for enheter som kan spesifisere omsetning og trafikk tilknyttet postvirksomhet.

Erfaringer basert på telefonkontakt med respondentene bekrefter at datagrunnlaget er bedre i større enheter når det gjelder omsetning fra postvirksomhet og posttrafikk. Det viser seg at de store enhetene har en fast prisstruktur for formidling av ulike produkttyper, mens de typiske små budbilfirmaene tar betalt per kjøreoppdrag uavhengig av hvilket produkt som formidles. Blant de foretakene i utvalget som formidler post på det internasjonale markedet kan alle spesifisere postvirksomheten på produktnivå både når det gjelder omsetning og sendinger. For disse er det spesielt viktig å ha informasjon om produktets vekt og volum fordi de benytter flyfrakt. Disse enhetene er derfor mer avhengig av å ha et godt datagrunnlag for å planlegge egen virksomhet.

5. Videre statistikkutvikling

Det er to grunnleggende spørsmål en står overfor når poststatistikk skal utvikles på permanent basis. Det første er å kartlegge/avgrense populasjonen, det vil si å komme fram til hvem som er postoperatører. Den andre utfordringen berører hvilken informasjon aktørene kan gi om virksomheten.

5.1. Avgrensning/kartlegging av populasjonen

Statistisk sentralbyrås Bedrifts- og foretaksregister gir begrensede muligheter for å kartlegge alle aktører som formidler post etter definisjonen brukt i denne undersøkelsen. Dette har å gjøre med flere forhold. For det første klassifiseres enheter i registeret ut fra aktivitet og ikke produkt (som omtalt i kapittel 2.1). For det andre følger standard for næringsgruppering prinsippet om gruppering etter enhetens hovedaktivitet. I tillegg omfatter definisjonen i næringsstandarden et smalere virksomhetsområde enn den definisjonen som er benyttet i denne undersøkelsen.

For å illustrere utfordringen med å kartlegge populasjonen, kan vi se på antall foretak i de næringsgruppene hvor det er sannsynlig at foretak kan drive postvirksomhet som sekundær virksomhet:

Tabell 12. Potensielle postoperatører. 1996

Nace	Antall foretak	Virksomhet
Totalt	21 905	
22.120	223	Forlegging av aviser
60.220	5 562	Drosjebiltransport
60.240	12 813	Godstransport på vei
63.211	247	Drift av gods- og transportsentraler
63.401	426	Spedisjon
63.409	65	Transportformidling ellers
64.120	277	Budtjenester ellers
74.400	2 292	Annonse- og reklamevirksomhet

Dette er ingen uttømmende liste, men illustrerer at svært mange enheter må inngå i en populasjon dersom hensikten er å identifisere alle enhetene som faller inn under definisjonen brukt i denne undersøkelsen. En slik kartlegging er svært ressurskrevende og urealistisk. Vi står dermed igjen med to mulige utviklingsmuligheter for poststatistikk.

- 1) Statistikk basert på strukturundersøkelsen over transport og kommunikasjon
- 2) Statistikk basert på det registeret Post- og teletilsynet skal bygge opp.

5.1.1 Poststatistikk etter standard for næringsgruppering (strukturundersøkelsen)

Posttjenester (64.11 (omfatter kun Posten)) og budtjenester ellers (64.12) er altså de næringsgruppene der postvirksomhet ut fra næringsstandarden er hovedaktiviteten. I den norske næringsgrupperingen er det ikke spesifisert hva "Budtjenester ellers" omfatter. I EUs standard (Nace Rev.1.), som er identisk med norsk næringsstandard på 4-siffernivå, er næringsgruppen spesifisert som:

«picking-up, transport and delivery of letters and mail-type parcels and packages by firms other than national post. Either only one kind of transport or more than one mode of transport may be involved and the activity may be carried out with either self-owned (private) transport or via public transport».

Definisjonen i næringsstandarden (næringsdefinisjonen) skiller seg altså fra definisjonen som er brukt i denne undersøkelsen (pilotdefinisjonen) på flere måter. For det første omfatter næringsdefinisjonen altså bare enheter som har postvirksomhet som hovedaktivitet, mens i pilotdefinisjonen er også en-

ter som har regelmessig postvirksomhet som sekundær virksomhet inkludert. Dette skillet har store konsekvenser for antall enheter som inkluderes. Næringsdefinisjonen utelukker for eksempel transport av lettgods når annen godstransport er hovedaktiviteten. Prinsippet om hovedaktivitet benyttes i alle tradisjonelle næringsundersøkelser. En går da glipp av noe sekundær postvirksomhet, men får til gjengjeld med postoperatørens sekundære virksomhet. Det avgjørende spørsmålet er i hvor stor grad postvirksomhet utføres som sekundær virksomhet i andre næringsgrupper utenfor budtjenester ellers. De foreløpige resultatene som er gjengitt i tabell 10, tyder på at antall enheter som utfører sekundær postvirksomhet er stor i forhold til antall enheter i "Budtjenester ellers", men det gjenstår å se om aktiviteten også er stor målt i omsetning. Dersom aktiviteten viser seg å være betydelig målt i omsetning, er det nødvendig å inkludere virksomhet i de næringsgruppene som har en betydelig sekundær postvirksomhet.

For det andre er ikke delområdet reklamedistribusjon (uadressert brevpost) med i næringsdefinisjonen. Næringsdefinisjonen er ikke like spesifikk som pilotdefinisjonen. Den inkluderer brevpost og pakker/lettgods (jf. EUs standard), men det er ikke spesifisert om distribusjon av aviser og reklame skal inngå. Både i svensk (SNI 92) og dansk (DB 93) næringsstandard (jf. vedlegg) er det spesifisert at distribusjon av aviser omfattes under 64.12. I den danske standarden er det dessuten spesifisert at reklamedistribusjon ikke omfattes (inngår i reklame- og annonsevirksomhet, 74.40). Når det gjelder norsk praksis er grupperingen i tråd med den danske standarden, altså at reklamedistribusjon ikke inngår i budtjenester ellers. Næringsgruppen inkluderer også budtjenester med andre produkter enn post. Pilotundersøkelsen avdekker at respondenter har uklar oppfatning av hva som inngår som postvirksomhet. Dette kan også være en kilde til feilklassifiseringer.

SSB er etter EØS-avtalen pålagt å produsere næringsstatistikk basert på standard for næringsgruppering. Denne statistikken gir opplysninger om sysselsetting og økonomiske variable. I hvilken grad næringsgrupper bør produktinndele produksjonen for å oppspore postvirksomhet som sekundær virksomhet, må vurderes på bakgrunn av hvor betydelig den sekundære postvirksomheten er. På bakgrunn av antall enheter kan de foreløpige resultatene tyde på at det er nødvendig å inkludere den sekundære postvirksomheten i blant annet godstransport på vei. En slik produktinndeling gir imidlertid bare opplysninger om omsetning fra postvirksomhet. Det er en mulighet å be om ytterligere variable fra de relevante næringsgruppene for å produsere poststatistikk. I første omgang bør dette gjøres i næringsgruppen budtjenester ellers. I øvrige relevante næringsgrupper bør omfanget/enhetene kartlegges nærmere før man ber om en slik spesifisering.

5.1.2 Poststatistikk etter Post- og teletilsynets register

Et alternativ til SSBs næringsstatistikk er å benytte registeret over postoperatører som Post- og teletilsynet er i ferd med å etablere (jf. St. meld. nr. 41 (1995-96) Om postvirksomheten i Norge). En står her imidlertid overfor samme utfordringer som beskrevet over når en skal avgrense hvilke enheter registeret bør omfatte. Formålet med registeret bør være avgjørende for avgrensningen av postoperatører, og det er ikke kjent i hvilken grad dette vil skille seg fra populasjonen basert på næringsstandard.

Når først et slikt register foreligger, kan det foretas utvalgsundersøkelser fra dette registeret. Utvalget vil dermed være representativt for registreringspliktige postoperatører, men i hvilken grad dette vil fange opp de betydelige aktørene som faller inn under definisjonen brukt i denne undersøkelsen er uvisst. En står fortsatt overfor problemet med foretakenes begrensede datagrunnlag, med når en har en kjent populasjon å forholde seg til, gir dette muligheter for å estimere manglende verdier. Enhetenes informasjonstilgang og betydning for kvalitet omtales nærmere nedenfor.

5.2. Informasjonstilgang og videre statistikkutvikling

Datagrunnlaget fra utvalget i denne undersøkelsen har vist at enhetens størrelse, målt i omsetning, betyr svært mye for hvilken informasjon enhetene kan gi om postvirksomhet (jf. kapittel 4). Utvalget

er lite homogent på dette punktet. Det har altså vist seg at de største enhetene i utvalget i langt større grad kan spesifisere omsetning tilknyttet postvirksomhet og posttrafikk enn det de mindre enhetene kan. Derimot er ikke dette tilfellet når det gjelder å spesifisere sysselsetting tilknyttet postvirksomhet.

Det at alle enhetene ikke har like godt datagrunnlag får konsekvenser for kvaliteten på datamaterialet. Når enheter mangler data, må verdiene til disse enhetene estimeres på bakgrunn av de enhetene som har gitt informasjon. Dersom store aktører har en høy dekningsgrad, betyr manglende opplysninger relativt lite for kvaliteten på datamaterialet. Den delen av populasjonen hvor verdier estimeres, og som det er befestet usikkerhet ved, er dermed liten. Det er derfor en stor fordel at det er de store aktørene som har best datagrunnlag. Strukturen i populasjonen over postoperatører er dermed viktig. De endelige resultatene av strukturundersøkelsen vil gi indikasjoner på strukturen blant postoperatører innenfor enkelte næringsgrupper, men det må tas visse forbehold om kvaliteten på materialet. Ser vi på resultatene fra pilotundersøkelsen (jf. tabell 11), er det forbundet liten usikkerhet med kvaliteten på datamaterialet ved å beregne verdier for manglende opplysninger for postomsetning, fordi de beregnede verdiene utgjør så lite av totalen. Dersom vi ser på sysselsetting, som har lavest dekningsgrad (49 %), er det forbundet større usikkerhet ved å beregne tall for manglende verdier. Usikkerheten avhenger dermed av beregningsgrunnlaget.

Hvilke muligheter vi har for å beregne verdier er derfor viktig for kvaliteten. Brukes en variabel for å estimere en annen, må det være en nær sammenheng mellom disse. Hvis for eksempel total omsetning brukes for å estimere omsetning tilknyttet postvirksomhet for de enhetene som ikke har oppgitt dette, bør det være en sterk sammenheng mellom disse størrelsene. For å undersøke slike sammenhenger benyttes regresjonsanalyse for å angi hvor sannsynlig det er at en verdi på en variabel gir en bestemt verdi på en annen variabel.

I hvilken grad de ulike variablene lar seg estimere varierer og krever en nærmere analyse. Dersom korrelasjoner mellom variable som brukes som beregningsgrunnlag er lav, er en løsning for å øke informasjonstilgangen å etterspørre mindre detaljerte opplysninger. Prinsippet om hovedaktivitet kan for eksempel brukes når det er spørsmål om å spesifisere postomsetning etter delområde. Postomsetningen kan dermed knyttes til det delmarkedet som utgjør hovedaktiviteten. Konsekvensene av dette er avhengig av hvor homogen aktørenes virksomhet er.

Sett på bakgrunn av resultatene i denne undersøkelsen, er det altså svært god informasjonstilgang for hvilket geografisk virksomhetsområde aktørene opererer innenfor og hvilken omsetning disse har tilknyttet postvirksomhet. Det er også relativt god informasjon om posttrafikken. Når det gjelder sysselsetting er det vanskeligere for enhetene å spesifisere dette. I en eventuell framtidig poststatistikk må kvaliteten på statistikken vurderes nærmere ut fra de kriterier som er drøftet over, men resultatene i undersøkelsen gir en indikasjon på hvilke variable som gir mest pålitelig statistikk.

6. Oppsummering og konklusjon

Hensikten med denne undersøkelsen har primært vært å teste ut hvilken informasjon aktørene kan gi om postvirksomhet. Mulighetene for å kartlegge populasjonen over postoperatører er også avgjørende dersom produksjon av mer omfattende poststatistikk på permanent basis skal gjennomføres. Utvalget har blitt valgt ut skjønnsmessig og resultatene er derfor ikke representative for postoperatører, men resultatene illustrerer at det generelt sett er de store enhetene som har best informasjonsgrunnlag. Hvilken informasjon enhetene kan gi varierer imidlertid etter hvilken variabel og etter hvilket detaljeringsnivå vi ønsker informasjon om. Informasjonstilgangen for de ulike variablene (jf. tabell 11) viser at omsetning fra postvirksomhet er den variabelen som egner seg best til å beskrive omfanget av postvirksomhet. Alle enheter i utvalget kan gi informasjon om geografisk virksomhetsområde, men denne variabelen sier ingen ting om postvolumet. Når det gjelder statistikk over antall postsendinger er det ut fra resultatene også mulig å beregne tall for dette, men usikkerheten ved å beregne totaltall for denne variabelen er større enn for omsetning tilknyttet postvirksomhet. Hvor stor usikkerheten blir avhenger bl.a. av hvor gode estimeringsmetoder som finnes (jf. 5.2). Dersom vi forutsetter at postomsetning korrelerer sterkt med antall sendinger, er det et godt beregningsgrunnlag for å estimere manglende verdier. Ut fra dette tyder resultatene på at det er tilstrekkelig grunnlag for å utarbeide statistikk over følgende variable:

- Geografisk virksomhetsområde
- Omsetning tilknyttet postvirksomhet
- Antall postsendinger

Sysselsetting tilknyttet postvirksomhet er den variabelen som har dårligst datagrunnlag for å utarbeide statistikk, og vil ut fra resultatene i denne undersøkelsen gi et dårlig grunnlag for å utarbeide statistikk. Det må imidlertid igjen påminnes om at utvalget som resultatene bygger på er lite og ikke representativt, slik at den kvalitative vurderingen først må foretas når et representativt datagrunnlag foreligger. Resultatene illustrerer likevel at store aktører har det beste datagrunnlaget. Jo mer dominerende de store aktørene er på markedet, jo bedre informasjon får vi om den totale aktiviteten til postoperatører. Strukturen i markedet, som vi altså ikke kjenner, er dermed viktig for muligheten til å videreutvikle en poststatistikk av høy kvalitet. Dette bringer oss over på det som ser ut til å være den største utfordringen for fremtidig poststatistikk, nemlig å kartlegge den totale populasjonen av postoperatører.

Vi har sett (jf. kap. 5.1) at standard for næringsgruppering ikke gir noe ideelt utgangspunkt for å kartlegge populasjonen ut fra definisjonen brukt i Postloven (jf. kap. 1.1). Den viktigste årsaken til dette er at enheter som har postvirksomhet som sekundær virksomhet ikke fanges opp. Det andre utgangspunktet for å kartlegge populasjonen av postoperatører er å basere seg på det registeret Post- og teletilsynet skal bygge opp. På bakgrunn av at registeret ennå ikke er etablert og at kriteriene for hvem som skal omfattes ikke er kjent, ses det som mest formålstjenlig å basere videre statistikkutvikling knyttet til strukturundersøkelsen over transport og kommunikasjon. Næringsgruppen "Budtjenester ellers" inneholder enheter som har postvirksomhet som hovedaktivitet. I tillegg tyder resultatene i dette notatet på at sekundær postvirksomhet er relativt omfattende og bør inkluderes. Første steg for å utvikle poststatistikk blir dermed først og fremst å kartlegge postvirksomheten i næringsgruppen "Budtjenester ellers". Dernest må enheter innenfor samferdselssektoren som har postvirksomhet som sekundær virksomhet identifiseres. Dette kan gjøres ved at enhetene i strukturundersøkelsen blir bedt om å fordele omsetningen etter produktkategorier. I neste omgang kan en da etterspørre mer detaljert statistikk om postvirksomhet.

SSB vil vurdere nærmere opplegg for en utvidet permanent poststatistikk blant annet på bakgrunn av de erfaringer og resultater som gjøres i forbindelse med strukturundersøkelsen over transport og kommunikasjon. Siktemålet er en årlig statistikk etter den modell som ble utprøvet i strukturstatistikken for 1996. En ytterligere utvidet og mer detaljert statistikk på grunnlag av Post- og teletilsynets register over postoperatører vil bli vurdert når registeret er etablert og innhold og omfang er kjent. Vurderingene må baseres på de muligheter, ressurser og behov som identifiseres. I tillegg er det av betydning hvordan en tilnærmer seg dette statistikkområdet i Eurostat (EUs statistiske organ).

Informasjon

Pilotundersøkelse om postvirksomhet

Statistisk sentralbyrå (SSB) gjennomfører på oppdrag fra Samferdselsdepartementet en undersøkelse om postvirksomhet. Med postvirksomhet menes formidling i ervervsvirksomhet av brevpost, aviser/blad i abonnement og/eller lettgods inntil 25 kg, jf. forøvrig rettledningen på side fire. Hensikten med undersøkelsen er å få en oversikt over strukturen i postmarkedet. Bakgrunnen for dette er at markedet innenfor postvirksomheten er i rask endring. Økende konkurranse, endrede kundekrav, teknologisk endring og økt internasjonalisering er forhold som preger utviklingen. Dagens offisielle statistikk over postvirksomhet inkluderer bare Posten Norges virksomhet, og det er derfor behov for at statistikken utvides til å omfatte også andre aktører.

Denne pilotundersøkelsen er første ledd for å kunne utvikle statistikk som kan beskrive de ulike deler av postmarkedet. Skjemaet sendes til et utvalg av selskaper som etter opplysninger (formålsbeskrivelse) fra Enhetsregisteret antas å utføre postvirksomhet. Det er frivillig å svare, men det er allikevel viktig at flest mulig fyller ut skjemaet slik at resultatene blir så pålitelige som mulig. Oppgavene er undergitt taushetsplikt. Bruk av innsamlede data vil skje i samsvar med krav stilt av Datatilsynet. Opplysningene vil bli oppbevart og eventuelt tilintetgjort på en betryggende måte.

Det er mulig at våre kategoriseringer ikke stemmer overens med den oppstillingen firmaet bruker. I så tilfelle vil vi sette stor pris på om dere gir kommentarer under rubrikken "merknader til spørsmålene i skjemaet". Se forøvrig rettledningen til skjemaet på side fire.

Med vennlig hilsen

Jan-Erik Lystad
Seksjonssjef

Per Øivind Kolbjørnsen
Førstekonsulent

1. Generell karakteristik

1.1 Hvilken type formidling utføres? (sett kryss i den eller de ruten(e) som passer)

- 1.1.1 Innsamling
- 1.1.2 Sortering
- 1.1.3 Transport
- 1.1.4 Utlevering

2. Omsetning i 1996

2.1 Hvor stor var omsetningen fra postvirksomhet? _____ 1 000 kr

2.2 Omsetning fordelt etter produkt/delområde (fordel omsetningen fra post2.1)

2.2.1 Omsetning fra brevpost: (andel av 2.1) _____ %

a. adressert: (andel av 2.2.1) _____ %

b. uadressert: (andel av 2.2.1) _____ %

_____ %
= 100 %

2.2.2 Omsetning fra aviser/blad i abonnement: (andel av 2.1) _____ %

2.2.3 Omsetning fra lettgods inntil 25 kg: (andel av 2.1) _____ %

a. dør-til-dør sendinger (andel av 2.2.3) _____ %

b. andre sendinger (andel av 2.2.3) _____ %

_____ %
= 100 %

_____ %

3. Postvolum i 1996

3.1 Hvor mange postsendinger ble formidlet?

Totalt antall postsendinger: _____ 1 000 stk.

3.1.1 Eventuelt: _____ 1 000 kg

3.2 Hvordan fordelte postsendingene seg etter produkt/delområde?

(Fordel antallet fra post 3.1, eventuelt fra 3.1.1)

3.2.1 Sendinger med brevpost: (andel av 3.1/3.1.1) _____ %

a. adressert: (andel av 3.2.1) _____ %

b. uadressert: (andel av 3.2.1) _____ %

_____ %
=100%

3.2.2 Sendinger med aviser/blad i abonnement: (andel av 3.1/3.1.1) _____ %

3.2.3 Sendinger med lettgods inntil 25 kg.: (andel av 3.1/3.1.1) _____ %

a. dør-til-dør sendinger: (andel av 3.2.3) _____ %

b. andre sendinger: (andel av 3.2.3) _____ %

_____ %
=100%

(sum 3.2.1., 3.2.2 og 3.2.3)

_____ %
=100%

4. Sysselsetting i 1996

4.1 Hvor mange var sysselsatt innen postvirksomhet?

- a. Antall personer: _____
- b. Antall årsverk: _____

4.2 Hvordan fordelte sysselsettingen seg etter delområde?

(Fordel antall årsverk fra post 4.1b)

- 4.2.1 Brevpost: (andel av 4.1b) _____ %
- 4.2.2 Aviser/blad i abonnement: (andel av 4.1b) _____ %
- 4.2.3 Lettgods inntil 25 kg: (andel av 4.1b) _____ %
- (sum 4.2.1, 4.2.2 og 4.2.3) _____ = 100 %

5. Geografisk virksomhetsområde innen postvirksomheten i 1996

(Kryss av for geografiske virksomhetsområder og spesifiser området (se rettledningen))

- 5.1 Lokalt Spesifiser (kommune(r)): _____
- 5.2 Regionalt Spesifiser (fylke(r)): _____
- 5.3 Nasjonalt
- 5.4 Internasjonalt Spesifiser (land/område): _____

6. Merknader til spørsmålene i skjemaet

Dersom det er merknader til spørsmålene ovenfor, vennligst spesifiser her:

Rettledning

Definisjoner

- Med postvirksomhet menes formidling i ervervsvirksomhet av brevpost, aviser/blad i abonnement og/eller lettgods inntil 25 kg.
- Med formidling menes innsamling, sortering, transport og/eller utlevering. Der er nok at kun et ledd i formidlingskjeden utføres for at virksomheten skal karakteriseres som postvirksomhet.

De enkelte spørsmål på skjemaet

For alle spørsmål gjelder tidsrommet 1.1.96 til 31.12.96.

1. Dersom hele formidlingskjeden utføres, settes det kryss i alle rutene.
2. Den andelen av omsetningen som er knyttet til postvirksomhet (post 2.1) fordeles etter produkt/delområder (2.2.1, 2.2.2 og 2.2.3). I tillegg fordeles omsetningen fra brevpost (2.2.1) på adressert (2.2.1a) og uadressert brevpost (2.2.1b). Uadressert brevpost omfatter uadresserte reklamesendinger/massesendinger. Omsetningen fra lettgods (2.2.3) fordeles på dør-til-dør sendinger (2.2.3 a) og andre sendinger (2.2.3 b)).
3. Dersom postvolum ikke kan oppgis i antall sendinger, ber vi om at dette oppgis i 1000 kg. Totalt antall postsendinger (3.1), eventuelt sendinger målt i kg (3.1.1), skal fordeles etter produkt/ delområde. I tillegg fordeles sendinger med brevpost (3.2.1) på adressert (3.2.1 a) og uadressert brevpost (3.2.1b)), og sendinger med lettgods (3.2.3) fordeles på dør-til-dør sendinger (3.2.3 a) og andre sendinger (3.2.3 b)).
4. Sysselsettingen innen postvirksomhet angis både i antall sysselsatte personer (4.1 a) og i antall årsverk (4.1b)). Antall sysselsatte personer oppgis ut fra gjennomsnittlig antall ansatte personer tilknyttet postvirksomhet i 1996. Sysselsettingen for de ulike produkt/delmarked (4.2) fordeles etter årsverk (4.1 b)).
5. Med lokalt virksomhetsområde menes formidling innenfor inntil tre tilgrensende kommuner, eller innenfor to nærliggende kommuner. Med regionalt virksomhetsområde menes formidling innenfor minst fire tilgrensende kommuner eller innenfor minst tre nærliggende kommuner og høyst inntil tre tilgrensende fylker eller inntil to nærliggende fylker. Med nasjonalt virksomhetsområde menes formidling utover regionalt virksomhetsområde, men innenfor landets grenser. Internasjonalt virksomhetsområde er formidling til eller fra utlandet. Ved formidling til/fra få land, spesifiser land(et). Ved formidling til/fra mange land kan område spesifiseres, for eksempel Norden, EU eller hele verden.

Kontaktperson i Statistisk sentralbyrå: Per Øivind Kolbjørnsen, tlf. 62 88 54 24 eller tlf. 62 88 55 44.

Foretakets kontaktperson:

Navn

Telefon

Dato, underskrift

Næringsstandarder

• Norsk standard (SN 94):

64.1 Post og distribusjonsvirksomhet

64.11 Posttjenester

Omfatter også utleie av postbokser

Postgiro og Postbanken grupperes under 65.12 Bankvirksomhet ellers

64.12 Budtjenester ellers

• Svensk standard (SNI 92):

64.1 Postbefordran

64.11 Postbefordran via postverket

Omfattar inte: postgiroverksamhet, postens bankverksamhet och annan finansförmedling jfr 65.12

64.12 Annan postbefordran

Omfattar: - mottagning, transport och utdelning av brev och småpaket som utförs av företag utanför postverket
- kurierverksamhet
- utberning av dagstidningar

• Dansk standard (DB 93):

64.1 Postbefordring og kurertjeneste

64.11 Postvæsen

Herunder:

- Udlejning av postbokse

Omfatter ikke:

- Postgiroverksamhet jfr. 65.12

- Virksomhed, der udøves av postsparekasser jfr. 65.12

- Andre økonomiske aktiviteter, der udøves i forbindelse med postbefordring jfr. 65.12

64.12 Kurertjeneste og udbringning av dagblade

Omfatter:

- Afhentning, transport og udbringning af breve og småpakker, der udføres af private virksomheder

Herunder:

- Budforretninger

- Avisutbringning fx Bladkompagniet

Omfatter ikke:

- Reklamedistribusjon jf. 74.40
- Distribusjon af annonce- og distriktsblade jf. 74.40

• **EUs standard**

64.1 Post and courier activities

This class includes:

- pick-up, transport and delivery (domestic or international) of mail and parcels
- collection of mail and parcels from public letter-boxes or from post offices
- distribution and delivery of mail and parcels
- mailbox rental, poste restante etc.

This class excludes:

- *postal giro and postal savings activities and other financial activities carried out by national postal administration, see 65.12*

64.12 Courier activities other than national post activities

This class includes:

- picking-up, transport and delivery of letters and mail-type parcels and packages by firms other than national post. Either only one kind of transport or more than one mode of transport may be involved and the activity may be carried out with either self-owned (private) transport or via public transport

De sist utgitte publikasjonene i serien Notater

- 97/51 J.E. Sivertsen: Flyktninger og arbeidsmarkedet 4. kvartal 1996. 38s.
- 97/52 J. Nordøy: Nytt av forventningsbaserte konjunkturindekser ved predikering av konsum. 36s.
- 97/53 S. Hansen og T. Skoglund: Sammenligning av data for sysselsetting og lønn fra ulike kilder. 30s.
- 97/54 S. Blom: Holdning til innvandrere og innvandringspolitikk: Spørsmål i SSBs omnibus i mai/juni 1997. 39s.
- 97/55 K. Mork: SSB-AVLØP: Fylkeshefte 1996. 203s.
- 97/56 Opplysninger om inntekt, formue og skatt i forløpsdatabasen Trygd-fobhistorie: Tilrådinger fra et utvalg. 52s.
- 97/57 E.J. Fløttum: Ordliste og definisjoner i økonomisk statistikk: Engelsk - bokmål - nynorsk. 166s.
- 97/58 T. Dale: Samordnet levekårsundersøkelse 1997 - panelundersøkelsen: Dokumentasjonsrapport. 87s.
- 97/59 H. Høie og A. Grønlund: Driftstypemodellen: Modell for tilrettelegging av jordbruksstatistikk for beregning av tap av næringsstoffer fra jordbruksarealene: Dokumentasjon. 37s.
- 97/60 A. Sundvoll: Undersøkelse om mødre med nyfødte barn. 36s.
- 97/61 S. Todsen: Nasjonalregnskap: Beregning av realkapitalbeholdninger og kapitalslit. 34s.
- 97/62 K. Mork: Utslepp og rensing av avløpsvatn: Datakvalitet og beregningsmåter. 64s.
- 97/63 S. Stamnes og B.L. Western: Inntekts- og kostnadsundersøkelse for privatpraktiserende psykologer 1996: Dokumentasjon. 26s.
- 97/64 H.M. Teigum: Barns helse og velferd 1996: Dokumentasjon og frafallsanalyse. 39s.
- 97/65 F. Gjertsen: Dødsårsaksregistret i Statistisk sentralbyrå: Rapport om virksomheten i 1996. 56s.
- 97/66 B. Olsen: Prøveundersøkelse om 1-3 dagers sykefravær i sentral sykefraværstatistikk: Dokumentasjon. 15s.
- 97/67 S. Nygårdseter: Prisindeks for engroshandel. 22s.
- 97/68 R. Johansen: REGARD - Modell for regional analyse av arbeidsmarked og demografi: Teknisk dokumentasjon. 212s.
- 97/69 A.A. Ritland: Inntekts- og formuesundersøkelsen 1996: Dokumentasjonsrapport. 21s.
- 97/70 B. Bye: Imperfeksjoner i arbeidsmarkedet: Konsekvenser for velferdseffekter av en grønn skattereform. 18s.
- 97/71 P.E. Gjedtjernet, B. Haveråen og I. Jonassen: Inntekts- og formuesundersøkelsene for aksjeselskaper 1994 og 1995: Dokumentasjon. 75s.
- 97/72 E.J. Fløttum: Grupperinger av næringer i offisiell statistikk - revidert utgave. 41s.
- 97/73 L. Solheim og D.Q. Pham: Prekorrigering av påskeeffekten for detaljvolumindeksen 1979-1997. 58s.
- 97/74 D. Roll-Hansen: Lesernes mening om avisen Forskning. 45s.
- 97/75 M.V. Dysterud og E. Engelién: Tettstedsavgrensning og arealbruksstatistikk for tettsteder 1997: Dokumentasjon av metode og programmering. 61s.
- 98/1 L.C. Zhang: Dokumentasjonsrapport: Den nye estimeringsmetoden for Arbeidskraftundersøkelsen (AKU): Fylkesvis kalibrering med landsetterstratifiserte vektorer som startverdier. 18s.
- 98/4 H.M. Teigum: Omnibusundersøkelsene 1997: Dokumentasjonsrapport. 138s.
- 98/5 Metodevalg og kostnader ved etablering og drift av et boligregister. Revidert forslag: Rapport fra en arbeidsgruppe som har revidert og oppdatert planene for opprettelse av et boligregister. 31s.

Notater

Tillatelse nr.
159 000/502

B *Returadresse:*
Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Statistisk sentralbyrå

Oslo:
Postboks 8131 Dep.
0033 Oslo

Telefon: 22 86 45 00
Telefaks: 22 86 49 73

Kongsvinger:
Postboks 1260
2201 Kongsvinger

Telefon: 62 88 50 00
Telefaks: 62 88 50 30

ISSN 0806-3745

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway